

# Prosjektplan for Vannområde Vest 2022-2027

## Organisering, ansvar og oppgavefordeling

Endelig versjon desember 2021



Samarbeid for bedre vannmiljø

## **Forord**

Denne planen beskriver organisering, ansvar og oppgavefordeling for drift av vannområde Vest for perioden 2022-2027.

Planen er godkjent av vannområdeutvalget (VOU) i møte 04.02.2022

Det er en målsetning å forankre denne prosjektplanen politisk gjennom vedtak i kommunene i vannområde Vest.

Signert politisk leder av VOU

Thor Haakon Bakke



# Innhold

<b>1. INNLEDNING</b> .....	<b>4</b>
1.1. HJEMMELSGRUNNLAG OG PLANARBEIDET .....	4
1.2. PRIORITERINGER I VANNFORVALTNINGSPLANEN TIL VESTLAND .....	5
1.3 OM VANNOMRÅDET .....	5
<b>2. ANSVARET TIL SEKTORSTYRESMAKTENE</b> .....	<b>6</b>
2.1. KOMMUNENE .....	6
2.2. FYLKESKOMMUNEN .....	7
2.3. STATSFORVALTEREN .....	8
<b>3. ORGANISERING AV VANNOMRÅDET</b> .....	<b>8</b>
3.1. ORGANISERING .....	8
3.2. VANNOMRÅDEUTVALGET .....	9
3.3. VANNOMRÅDEKOORDINATOR (VOK) .....	10
3.4. ADMINISTRATIV GRUPPE .....	11
3.5. FAGGRUPPER .....	12
3.6. REFERANSEGRUPPE .....	12
<b>4. FINANSIERING OG ØKONOMI</b> .....	<b>12</b>

# 1. Innledning

## 1.1. Hjemmelsgrunnlag og planarbeidet

Vanndirektivet ble gjort gjeldende i norsk lovverk gjennom forskrift om rammer for vannforvaltning (vannforskriften) som trådte i kraft 1. januar 2007 (St.prp. 75 (2007-2008)). Vannforskriften er hjemlet i vannressurslova (§§ 9, 65), forurensingsloven (§9), plan- og bygningsloven (pbl) (§§ 3-6, 8-1, 9-7) og naturmangfoldsloven (§26a).

Klima- og miljødepartementet har koordineringsansvaret for vannforskriften på nasjonalt nivå. Arbeidet blir samordnet med andre departement som har myndighet innen vannforvaltning etter eget sektorlovverk.

### Koordineringsansvar:

<b>Nasjonalt:</b>	Klima- og miljødepartementet
<b>Direktoratsnivå:</b>	Miljødirektoratet
<b>Regionalt:</b>	Vestland fylkeskommune

Et viktig formål med vannforskriften er å sikre en mer helhetlig og økosystembasert vannforvaltning i Norge ved utarbeiding av regionale vannforvaltningsplaner og tiltaksprogram etter krav i Vanndirektivet. Vannforvaltningen skal virke på tvers av sektorer og administrative grenser, være systematisk og målrettet, kunnskapsbasert og tilrettelagt for bred medvirkning.

Vannforskriften (vf) § 23 gir vannregionstyresmakten (utpekte fylkeskommuner) i samarbeid med vannregionsutvalget tillatelse til å dele opp i fornuftige vannområder. Vestland vannregion er på dette grunnlag delt inn i ni vannområder. Kommunene er inviterte i et spleiselag med Vestland fylkeskommune for å finansiere driften av vannområdet og lønn til en vannområdekoordinator.

Det går fram av vannforskriften § 29 siste ledd at:

*«Godkjente forvaltningsplaner skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i vannregionen, jamfør plan- og bygningsloven §8-2».*

Planforslag som er i strid med godkjent regional vannforvaltningsplan er grunn for vurdering av om innsigelse skal fremmes. Det gjelder de miljømålene som planen setter, og kravene i vannforskriften § 12 for å tillate ny aktivitet eller nye inngrep.

## 1.2. Prioriteringer i vannforvaltningsplanen til Vestland

I den regionale vannforvaltningsplanen for Vestland 2022-2027 er følgende prioriteringer nevnt i tilfeldig rekkefølge:

1. Restaurering av vassdrag, klimatilpassing og flomsikring  
2021-2030 er utpekt ut som FN sitt internasjonale tiår for restaurering av ødelagt natur
2. Arealbruk  
Betre rutiner for bruk av § 12 i vannforskriften (vurdere ny aktivitet og nye inngrep)
3. Vannkraft  
Innføre standard naturforvaltningsvilkår i alle regulerte vassdrag  
Revisjon av konsesjonsvilkår
4. Avløp  
Følge opp nasjonale føringer av mars 2019 spesielt når det gjelder spredt avløp etter forurensingsforskrifta kapittel 12 og 13
5. Landbruk  
Følge opp nasjonale føringer av mars 2019 når det gjelder tap av næringsstoff punktkilder, fysiske inngrep og forurensing fra landbruksplast
6. Beskyttede områder  
Beskytte drikkevann med hensynssoner for å ha godt råvann  
Øke tilsyn med offentlige badeplasser
7. Akvakultur  
Målet er å redusere påvirkning fra lakselus og rømming av oppdrettsfisk på laks og sjørøret
8. Bedre data- og kunnskapsgrunnlag  
Mer kartlegging og oppdateringer i Vann-nett
9. Kunnskapsdeling  
Det er behov for bedre opplæring og erfaringsutveksling innen vannforvaltning
10. Ressurser – økonomiske og administrative  
Sikre finansiering av vannområdene

## 1.3 Om vannområdet

Vannområde Vest strekker seg fra innlandet og ut i havgapet og har stor variasjon i landskap og lokalklimatiskeforhold. Vannområdet består av de seks kommunene Askøy, Austevoll, Bergen, Bjørnafjorden, Samnanger og Øygarden samt mindre deler både i Vaksdal, Kvam og Kvinnherad. Kommunene i vannområde Vest er svært forskjellige både i størrelse og folketall. Bjørnafjorden er den største kommunen i areal, mens Bergen er den klart største i folketall.

Øykommunene Øygarden og Austevoll har relativt få og gode vannforekomster, mens særlig Bergen som er en bykommune har mange utfordringer knytt til vannmiljøet. Kommunene Askøy, Bjørnafjorden og Øygarden har hatt en kraftig folketallsøkning de siste 10-årene, noe som har ført til press på vannmiljøet i enkelte områder.

Siden vannområde Vest har så variert natur, geologi og befolkningsstruktur, er utfordringene og ulike fra sted til sted. Selv om noen områder er langt mindre påvirket enn andre, kan

menneskelige påvirkninger stort sett sees igjen over store deler av vannområdet. Det kan være i form av fysiske inngrep og endringer i og rundt vannforekomster, eller som forurensing og utslipp av helse- og/eller miljøskadelige stoffer. Avrenning fra diffuse kilder er den mest dominerende påvirkningstypen. Dette er forurensing fra boliger (spredt avløp og spillvannsløkkasje), byer/tettsteder, landbruk og i noen tilfeller gamle søppelfyllinger og deponi.

[Plandokument - Regional plan for vannforvaltning 2022-2027](#)

## 2. Ansvar til sektorstyresmaktene

Ansvar til sektorstyresmaktene er beskrevet i vannforskriften og i tilhørende veiledningsmateriale. Statlig, kommunal- og fylkeskommunal sektor, skal vurdere påvirkninger, miljømåloppnåing, samt foreslå og følge opp miljøtiltak innenfor egne ansvarsområde. Alle aktuelle sektorer har rett og plikt til å delta i planleggingen når den omhandler deres ansvarsområde, jamfør (vf) § 22 og (pbl) § 8-3. Dette gjelder også prosessen med å utarbeide de regionale vannforvaltningsplanene, med tilhørende tiltaksprogram (vf) §25.

Vedtak om gjennomføring av tiltak blir gjort av ansvarlig styresmakt etter gjeldende sektorlovverk, og regional vannforvaltningsplan med tilhørende tiltaksprogram (miljømålet, forslag til tiltak) skal legges til grunn for sektorstyresmaktens saksbehandling.

Saksbehandlingen til sektorene skal gi ytterligere avklaring og vurdering av fordeler og ulemper før endelig avgjørelse om gjennomføring blir tatt, og dersom det blir aktuelt å fravike forutsetningene i vannforvaltningsplanen skal dette rapporteres og grunngis i Vann-Nett. **Alle tiltak skal være operative innen tre år etter at tiltaksprogrammet er fastsatt (vf § 25).**

### 2.1. Kommunene

Pliktene til kommunen er konkret beskrevet på [Miljødirektoratet sin hjemmeside](#). *Kommunene skal sikre innbyggerne trygt drikkevann, rine badeplasser, og ta vare på fisk og annet naturmiljø i og langs vassdrag. Dette krever at kommunene jobber systematisk med miljøtiltak knyttet til utslipp fra avløp og avrenning fra jordbruk, og å bevare/forvalte vannmiljøet gjennom arealplanlegginga.*

Kommunen er myndighet på flere område som påvirker vannmiljøet og vannkvaliteten, herunder avløp, landbruk, vannforsyning, miljø, forurensing og arealplanlegging.

#### Oppgaver:

##### Samarbeide

Kommunen skal samarbeide med andre kommuner om å løse oppgavene i vannforskriften i vannområdet.

##### Delta i planlegging

Kommunen skal delta i planleggingen i vannregionen og vannområdet når planleggingen gjelder kommunen sitt verkeområde.

### **Bidra til medvirkning**

Kommunen skal bidra til at innbyggere og næringsliv, lokale organisasjoner og sektormyndighet kan delta i prosessen.

### **Bidra til å identifisere påvirkninger og prioritere**

Kommunen skal bidra med å identifisere de menneskeskapte påvirkningene på vannforekomstene i kommunen, peke ut de mest sårbare vannforekomstene, og hvilke prioriteringer som skal gjennomføres i planperioden.

### **Delta i arbeidet med tiltaksprogrammet**

Kommunen skal komme med forslag til tiltak der de har myndighet til å bedre miljøtilstanden i vannforekomstene.

### **Spille inn konkrete miljømål for vannforekomstene**

Kommunen skal foreslå miljømål for vannforekomstene i kommunen.

### **Oppfølging**

Kommunen skal følge opp tiltak som inngår i tiltaksprogrammet og treffe vedtak etter relevant lovgiving der kommunen er myndighet. *Tiltakene skal settes i gang innen tre år etter at tiltaksprogrammet er godkjent.*

I saksbehandlingen til kommunen skal en vurdere kost/nytte ved det enkelte tiltaket før det blir konkludert om tiltaket skal gjennomføres.

Når regional vannforvaltningsplan er godkjent av regjeringen skal den legges til grunn for all virksomhet og planlegging i vannregionen og kommunen.

### **Vurdere ny aktivitet og nye inngrep**

I saker der kommunen er styresmakt skal kommunen vurdere om ny aktivitet eller nye inngrep i en vannforekomst fører til at miljømål ikke blir nådd eller at tilstanden blir forringet, og eventuelt om vilkårene etter vf § 12 er oppfylt. Bruk av vf § 12 skal rapporteres til vannregionstyresmakten (Vestland fylkeskommune).

## **2.2. Fylkeskommunen**

Vestland fylkeskommune er styresmakt for Vestland vannregion. Vannregionstyresmakten har prosessansvar og fungerer som koordinerende ledd mellom nasjonale styresmakter og vannområdene i vannregionen. Vannregionstyresmakten skal gi rammer og veiledning for organisering og gjennomføring av arbeidet i vannområdet, og legge til rette for at dette skjer på en faglig forsvarlig måte og innenfor nasjonale frister.

Fylkeskommunen skal som sektorstyresmakt vurdere påvirkninger, miljømåloppnåing, og foreslå og følge opp miljøtiltak innenfor egne ansvarsområder.

Vestland fylkeskommune bidrar årlig med midler i et spleiselag med kommunene om drift av vannområdet. Det vesentlige av midlene fra fylkeskommunen er tilskudd fra Miljødirektoratet.

## **2.3. Statsforvalteren**

Statsforvalteren er miljøfaglig ansvarlig og rådgiver i vannregionen og har hovedansvaret for å utarbeide de regionale overvåkingsprogrammene i samarbeid med andre sektorstyresmakter og vannregionstyresmakten.

Statsforvalteren har ansvar for å oppdatere kunnskapsgrunnlaget og å registrere overvåkingsdata i Vann-nett i samråd med aktuelle styresmakter.

Statsforvalteren skal som sektorstyresmakt vurdere påvirkninger, miljømåloppnåing, og foreslå og følge opp miljøtiltak innenfor egne ansvarsområder.

Statsforvalteren mottar årlig statlige midler til overvåking, problemkartlegging og andre fagrelaterte prosjekt fra Miljødirektoratet. Vannområdene har årlig fått økonomisk tilskudd til blant annet overvåking.

## **3. Organisering av vannområdet**

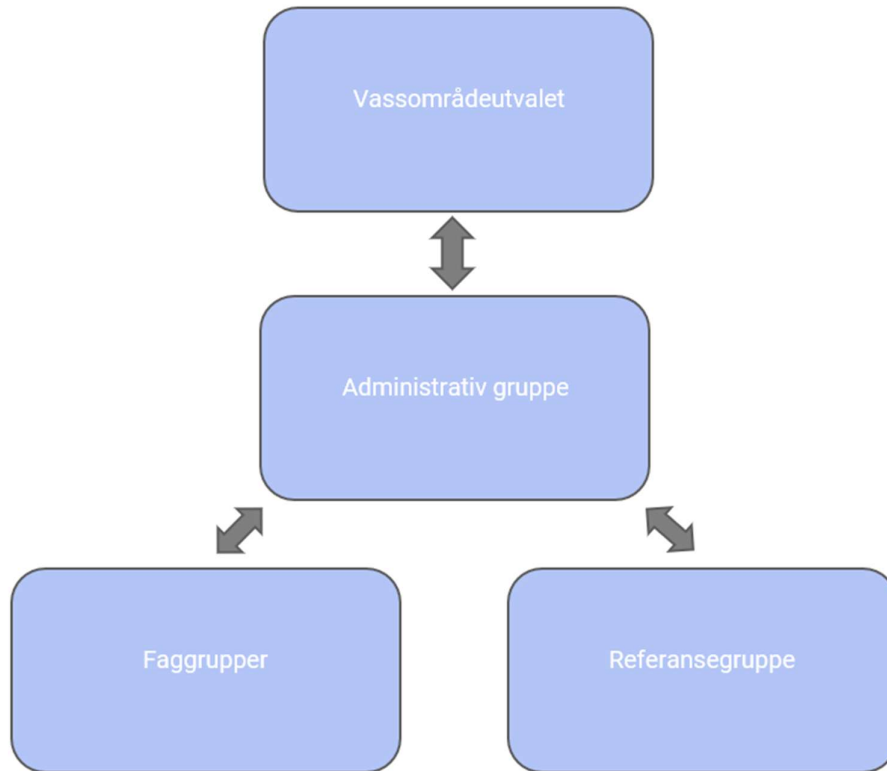
Vannområdet skal fungere som en samarbeidsarena for kommuner, statlige styresmakter og fylkeskommunen, for å ivareta oppgaver etter vannforskriften på lokalt nivå. Alle relevante styresmakter kan delta i arbeidet.

Vannområdet skal og være en arena der kommuner som deltar i spleiselaget (jf. kap. 4) og vannområdekoordinator kan samarbeide tettere faglig, og der vannområdekoordinator hjelper kommunene i arbeidet med å følge opp oppgavene etter vannforskriften. Vannområde er nærmere beskrevet på [Vannportalen](#).

En kommune som ikke deltar i spleiselaget er ikke fritatt for sine plikter og oppgaver etter vannforskriften jmfør kap. 2, og må gjennomføre oppgavene på lik line med andre sektorstyresmakter.

### **3.1. Organisering**

Arbeidet i vannområdet er organisert som vist i figur 1. Vannområdeutvalget (VOU) fungerer som styringsgruppe og legger rammene for arbeidet i administrativ gruppe og eventuelle faggrupper. Vannområdet kan opprette ei referansegruppe for å legge til rette for medvirkning og innspill til arbeidet.



*Figur 1 – Skisse over organisering av vannområdet i ulike grupper.*

### **3.2. Vannområdeutvalget**

Vannområdeutvalget (VOU) fungerer som styringsgruppe for vannområdet, med en politisk valgt (fortrinnsvis ordfører/varaordfører) og en administrativ representant fra hver kommune, i tillegg til en administrativ representant fra fylkeskommunen og en representant fra Statsforvalteren. Andre statlige styresmakter blir kalt inn og deltar etter eget ønske.

Representanter fra kommuner som ikke deltar i spleiselaget og statlige sektorstyresmakter har ikke stemmerett i saker som gjelder årsmelding, regnskap, aktivitetsplan, budsjett og bruk av midlene til vannområdet. VOU velger selv leder med vara.

Dersom det ikke er enighet om vedtak i styringsgruppen, blir dette avgjort ved simpelt flertall. Berre de politiske representantene fra betalende kommuner har stemmerett. Den som har stemmerett, kan ved forfall gi fullmakt til en politisk eller administrativ representant til å stemme på sine vegne. Dersom det er same antall stemmer for og imot, har leder (eventuelt møteleder ved leders forfall) dobbeltstemme. VOU er vedtaksdyktig når minst halvparten av representantene med stemmerett inkludert leder eller vara er til stede.

Vannområdekoordinator deltar som sekretær for VOU.

#### **Oppnevning av representanter i VOU**

Kommunen velger politisk representant med vara og utpeker administrativ representant med stedfortreder. Politiske representanter blir valgt for aktuell valgperiode. Fylkeskommunen, Statsforvalteren og andre sektorstyresmakter oppnevner representanter etter egne

retningslinjer. Endringer av representanter skal meldes til vannregionstyresmakten (fylkeskommunen).

VOU velger leder med vara for valgperioden.

### **Vannområdeutvalget - ansvar og oppgaver:**

- Ansvar for den overordnede framdriften, fastsette årlige rammer slik at arbeidet blir organisert på en formålstjenlig måte og i tråd med føringer og bestillinger fra sentrale styresmakter og vannregionstyresmakten, herunder:
  - Fastsette prosjektplan
  - Behandle årsmelding og regnskap
  - Vedta aktivitetsplan og budsjett
  - Spille inn innspill til årlig overvåkingsprogram
- Leder for vannområdeutvalget representerer vannområdet i Vestland vannregionutvalg.
- Medlemmene i vannområdeutvalget skal videreformidle saker og oppgaver tilbake til egen kommune/sector, og skal arbeide for at aktuelle saker blir fulgt opp med eventuell politisk handsaming og forankring i egen kommune.
- Medlemmene skal arbeide for at kommunen legger til rette for medvirkning i vannforvaltningsarbeidet, for eksempel fra interesseorganisasjoner, virksomheter, grunneiere og andre innbyggere.
- Vannområdet kan i spesielle saker gi høringssvar.
- Utarbeide grunnlagsdokument i forbindelse med revidering av regional plan for vannforvaltning.

### **3.3. Vannområdekoordinator (VOK)**

Vannområdekoordinator er kontaktperson og sekretær for vannområdet, og utfører det daglige arbeidet. Foruten å drifte vannområdet, jobber vannområdekoordinator opp mot kommunene som deltar i spleiselaget, for å hjelpe disse i arbeidet med å følge opp oppgavene etter vannforskriften (de viktigste punkta er lista opp under). Vannområdekoordinator er ansatt hos Bergen kommune som vertskommune.

#### **Ansvar og oppgaver til VOK:**

- Være koordinator for kommunene, og arbeide for at kommunene følger opp oppgavene etter vannforskriften.
- Arrangere møte i vannområdeutvalget, administrativ gruppe, referansegruppe og temagrupper etter behov.

- Utarbeide forslag til årsmelding, regnskap, aktivitetsplan og budsjett, og legge dette fram for administrativ gruppe og vannområdeutvalget.
- Sette i gang og følge opp overvåking, problemkartlegging og utredning av tilstand, påvirkninger og nødvendige tiltak i vannforekomstene. Gjennomføre anskaffelser ved behov og søke om tilskudd til gjennomføring.
- Hente inn oversikt over tiltaksgjennomføring fra kommunene og rapportere i vannnett.
- Være faglig ressursperson for kommunene.
- Samarbeide med relevante instanser inkludert andre vannområder og forskingsmiljø.
- Legge til rette for lokal medvirkning og engasjement fra grunneiere, organisasjoner, næringsliv og lokalbefolkning.
- Tilby orientering om arbeidet med vannforskriften for politiske utvalg, kommunestyre og ansatte i kommunene.
- Være vannområdet sin representant utad, bidra til informasjonsformidling om arbeidet.

### **3.4. Administrativ gruppe**

Hovedoppgaven er å samarbeide tettere faglig med VOK. Gruppen er samansatt av administrative representanter fra kommunene som deltar i spleiselaget i vannområdet. Ved behov kan flere representanter fra samme kommune delta på møte i gruppen, for eksempel for å dekke ulike fagområde. I tillegg bør Statsforvalteren i Vestland som fagansvarlig og fylkeskommunen som prosesseansvarlig for vannforvaltningsarbeidet delta. Andre statlige sektorstyresmakter blir invitert ved behov. VOK fungerer som sekretær.

#### **Administrativ gruppe sitt ansvar og oppgaver:**

- Være et forum for faglig diskusjon og erfaringsutveksling.
- Delta i utformingen av aktivitetsplan og budsjett før det blir lagt fram for vannområdeutvalget.
- Samarbeide med VOK i arbeidsoppgaver og forberede saker som skal fremmes for VOU.
- Samarbeide med VOK om overvåking, problemkartlegging og forslag til tiltak.
- Arbeide for at vannforvaltningsarbeidet i kommunen er forankret i kommunen sitt planverk.

### 3.5. Faggrupper

En faggruppe kan opprettes for spesifikke tema. Faggrupper er blant annet relevante innen landbruk og avløp. I hver gruppe deltar representantene fra relevant fagetat i spleiselagskommunene. Det er ønskelig at Statsforvalteren deltar som fagansvarlig i faggruppe for landbruk og avløp. Fylkeskommunen, statlige sektorstyresmakter og lag- og organisasjoner blir invitert ved behov. VOK er sekretær for gruppene.

#### Ansvar og oppgaver:

- Være et forum for faglig diskusjon og erfaringsutveksling.
- Bidra til at tiltaksprogrammet blir fulgt opp innen eget fagområde i sin kommune/sector, eventuelt gjennom samarbeid mellom kommuner.
- Bidra til rapportering av status for tiltak i egen kommune.

### 3.6. Referansegruppe

Det er ønskelig at det blir etablert en lokal referansegruppe for vannområdet. Referansegruppen skal være talerør for ulike interesser, som for eksempel friluftsliv, reiseliv, energiproduksjon, landbruk, fiske, naturvern med mer. Referansegruppen er åpen for alle som ønsker å delta.

Referansegruppen blir orientert om arbeidet i vannområdet og får mulighet til å komme med tilbakemeldinger og innspill til arbeidet. Medlemmene i referansegruppen kan bli invitert med på relevante temamøte og befaringer, og bli holdt oppdaterte om det som skjer i vannområdet gjennom deltaking på f.eks. e-postliste og nyheter på nettsiden. Om det er tilstrekkelig interesse for det, kan det også bli arrangert møte spesielt for referansegruppen.

## 4. Finansiering og økonomi

### Kostnader

Kostnadene vil i hovedsak knytte seg til vannområdekoordinator, møter, reiser, kurs, overvåking, problemkartlegging, og utredning av tilstand og nødvendige tiltak i vannforekomstene. Vannområdekoordinator er tilsatt hos Bergen kommune som vertskommune.

Tabell 1. Samlede utgifter for vannområdet per år i prosjektperioden.

Kostnader per vannområde per år i planperiode (2022 – 2027)	
Vannområdekoordinator (50%), inkl. sosiale utgifter	400.000,-
Møter, reiser og kurs	50.000,-
Overvåking, problemkartlegging og utgreiing av tilstand og tiltak	150.000,-
<b>Årlig sum</b>	<b>600.000,-</b>

## Finansiering

Driften av vannområdet er et spleiselag der kommunene finansierer 50 % av kostnadene, mens fylkeskommunen finansierer de resterende 50 %. Fylkeskommunen får midler fra Miljødirektoratet til spleiselag for drift av vannområdene. I fordelingsnøkkelen er det forsøkt å ta hensyn til ulikheten mellom kommunene samt vektlegge de problemstillingene som gjør at vannområdekoordinatoren vil bruke tid i kommunen. Vedtatt betalingsmodell for kommunene i Vestland i 2022 til 2027 ligger i vedlegget. Summene blir regulert årlig etter konsumprisindeksen.

Tabell 2. Fordelingsnøkkel for kommunale kostnader i vannområdet.

Grunnlag	Andel
Lik fordeling (grunnsats)	30 %
Folketall	35 %
Jordbruksareal i aktiv drift	35 %

Kostnadsfordeling kommuner i Vestland 2022 - 2027			Statistikk		Kostnadsfordeling per vassområde			
			Befolkning	Jordbruksareal i drift (dekar)	Fast del	Etter folketal	Etter jordbruksareal	SUM pr år 2022-2027
K-nr	Kommune	Vassområde	2020	2019	30 %	35 %	35 %	100 %
K-4601	Bergen (utanom areal i Voss-Osterfjorden VO)	Vest	267 181	5 494	15 000	76 262	13 484	104 746
K-4623	Samnanger	Vest	2 490	2 880	15 000	711	7 068	22 779
K-4624	Bjørnafjorden	Vest	24 965	20 546	15 000	7 126	50 425	72 551
K-4625	Austevoll	Vest	5 241	3 220	15 000	1 496	7 903	24 399
K-4626	Øygarden	Vest	38 409	7 955	15 000	10 963	19 524	45 487
K-4627	Askøy	Vest	29 578	2 688	15 000	8 442	6 597	30 040
	SUM Vassområde	Vest	367 864	42 783	90 000	105 000	105 000	300 000

\*) Bergen kommune har betydelig areal i to vassområde og betaler til begge. Fast del bare til det ene.

## Møtegodtgjøring til eksterne deltakere

Vannområdet betaler ikke møtegodtgjøring eller reiseutgifter til medlemmer i vannområdeutvalget eller andre som møter i administrativ gruppe, faggrupper eller referansegrupper.